

A

**PALESTINE LAND DEVELOPMENT
COMPANY LTD.**

céljai, szervezete és működése.

BUDAPEST

A MAGYARORSZÁGI CIONISTA SZERVEZET ORSZÁGOS
BIZOTTSÁGÁNAK KIADVÁNYA.

1909

KATZBURG LIPÓT KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETE VÁC

Palestine Land Development Company Ltd.

A Palestine Land Development Company Ltd. kereskedelmi alapon, modern gyarmatosító módszerek felhasználása mellett a következőket célozza:

- 1.) Nagyobb kiterjedésű földterületeket megszerezni, javítani és parcellázni Palesztinában saját és idegen számlára újabb gyarmatok létesítése végett.
- 2.) A bel és külterjes földművelésnek saját és idegen számlára való meghonosítását és fejlesztését.
- 3.) Zsidó földműveseknek rendszeres kiképzését és Palesztinában való tervszerű letelepítését.

Az Oroszországban, Romániában, Galiciában és Bukovinában immár elviselhetetlenné vált zsidó nyomor kényszerítő hatása alatt, és a Palesztinában megteremtendő új zsidó nemzeti élet lelkesítő reményében évről évre néhány ezer zsidó vándorol fenti országokból Palesztinába, hogy itt egy új otthont alapítsanak. És még néhány százezernyi zsidó áll készen Kelet-Europában a kivándorlásra.

A bevándorlók vagy a bevándorolni akaróknak nagy része kisebb-nagyobb vagyon fölött rendelkezik. A legtöbbször munkaerős és munkára kész férfi, és leghőbb vágyuk, hogy saját földjükön lakva, a földnek a megműveléséből tarthassák fenn magukat.

Honnan van tehát mégis, hogy dacára ezen munkára kész és nagyobb részt tehetősebb zsidók nagy tö-

megben való jelentkezésének, Palesztinának földmivelő zsidók által való benépesítése oly lassan halad előre?

Palesztinában folytatott hosszú megfigyelések mutatták, hogy a gyarmatosítás haladásának a következő akadályok állanak útjában:

1.) Kisebb parcellák megszerzésének a nehézsége.

Mig ugyanis a Palesztinában földmivesként letelepedni szándékozó zsidónak ezen célra 200—300 dunam nagyságu területre van csak szüksége, addig az arabs földtulajdonosok csak nagyobb, több ezer dunamnyi területet hajlandók eladni.

2.) A török agrár törvényhozás bonyolultsága.

Az Európából jött bevándorlónak lehetetlen kellően megérteni és megítélnie azokat a bonyolult jogi kérdéseket, melyek figyelembe veendőek egy földterület megvásárlásánál. Félt, hogy elveszti a pénzét és igen gyakran elijesztik a vételől, holott — bárha a valóságban bonyolult és körülményes — mindazonáltal mégsem veszélyeztetett dolog a földvásárlás.

3.) A talaj rossz megművelése

Az arabok által eddig a primitív arabs ekékkel megművelt talaj pár éven át alapos megmunkálás által az európai munkarendszerre előkészítendő, és csak azután

adható át a gyarmatosoknak. Így például a dudvától felvert talaj előbb attól szabaddá teendő, a nagy kövek, melyek az európai ekét akadályozzák, eltávolítandók, mocsaras vidékek kiszáritandók. Ezen egyszeri megmunkáláson kívül szükség van utak és kutak előállítására. Mindezen munkákat az egyes egyén a maga szerény eszközeivel nem végezheti el.

4.) A zsidó gyarmatokon kívül való magányos letelepedésnek kellemetlenségei.

Miután a zsidó gyarmatok közvetlen szomszédságában elterülő föld gyakran egyáltalán nem, vagy csak nagyon magas árban kapható, ezért a bevándorló sok esetben a zsidó gyarmatoktól bizonyos távolságban kénytelen földet vásárolni és azon magának lakóházat építeni. De nem tudja mindenki az ilyen elszigetelt letelepedésnek kellemetlenségeit (forgalom, iskolák, koscherus hiánya stb.) elhárítani, nincs mindenkiben meg a merészség, hogy a zsidó gyarmatokon kívül eső területen, arabs környezetben, ő legyen az első — gyarmatos, és bizony sok esetben csak abban az esetben ajánlatos a zsidó gyarmatoktól távolabb eső vidéken, arabsok között a letelepedés, ha a földterületet mindjárt nagyobb számú erős férfiak veszik birtokba, akik az arabsoknál erejükkel és bátorságukkal tekintélyt tudnak maguknak teremteni.

Az eddig említett akadályok leküzdhetők volnának, ha Palesztinában nagyobb társaság akadna közös földvételre és közös befektetésre. De rendkívül nehéz egy

több tagból álló csoportot, mely különféle országokból özönlött Palesztinába, közös cselekvésre szervezni és együtt tartani. A legtöbb esetben azon akad meg a kísérlet, hogy 10 v. gy 20 különböző családnak különféle kívánságai nem egyeztethetők össze.

De ha már szervezett zsidó csoportok jönnek is Európából, hogy Palesztinában letelepedjenek, akkor még a következő nehézségek is felmerülnek:

5.) A végleges letelepedésre való hosszas várakozás.

Néha két-három évig is eltart, míg az alkudozások, a talajnak az előkészítése, az utak és kutak előállítása, a házak építése stb. befejezést nyernek, és a bevándorlók hozzáfoghatnak a föld megmunkálásához. Ezen két-három év alatt a bevándorlók nemcsak tőkájüknék legnagyobb részét vesztik el, de néha a földműveléshez való kedvüket is. Néhány család más hivatásokban is talál foglalkozást, néhányan Európába utaznak vissza, és a maradék azután igen könnyen a fegyelmetlenség és elkedvetlenedés áldozatává lesz.

6.) A földművelésben való járatlanság és tapasztalatlanság.

Minthogy a bevándoroltak többsége a földműveléshez nem ért, természetes, hogy a letelepedés körül tech-

nikai hibákat követnek el, mely hibák az amúgy is csekély vagyoni állapotukat még szűkebb térre szorítják és gyakran a gyarmatosítás teljes kudarcához vezetnek.

7.) A földmunkások előrejutásának csekély kilátásai.

Az eddig említett nehézségek többnyire azon bevándorlóknak okoznak gondot, akik 12000—15000 franknyi vagyonnal rendelkezvén Palesztinában azonnal önálló földmives existenciát akarnak teremteni. Még súlyosabban érintik ezen nehézségek azokat a vagyontalan ifjakat, kik pénz nélkül jönnek Palesztinába, hogy itt földmunkás életet éljenek. Palesztina még sokkal több ilyen életerős ifju munkásra tehetne szert — és ezzel a gyarmatosítás szempontjából igen előnyös emberanyagot nyerhetne —, ha a munkásoknak lehetővé volna tehető, hogy lassankint egy önálló megélhetéshez jussanak. Eddigelé a vagyontalan munkásnak a palesztinai napszám mellett nem áll módjában a pénzmegtakarítás és hogy saját erejéből egy darab földhöz és házacskához jusson.

A zsidó munkásoknak ez a reménytelen állapota sok fiatal erőt tart vissza Kelet-Europában a Palesztinában való kivándorlástól, sőt sok bevándorolt munkást ismét kiűzött Palesztinából.

A gyarmatosítás mind ezen akadályainak leküzdésére alakult a **Palesztine Land Development Company Ltd.**

Ennek üzletterve a következő :

a) Földszerzés.

Jogi és földtani hivatalokat tart fenn Palesztinában és ez által aránylag könnyen le tudja küzdeni a földszerzés nehézségeit. Nagyobb földterületeket akar megszerezni mihelyest ezek arabs kézből előnyös feltételek mellett följánltatnak, hogy ezeket néhány év leforgása alatt egy erre hivatott agronomus vezetése alatt zsidó földmunkások által művelés alá vétesse. utakkal és kuttakkal ellássa, és azután zsidóknak tovább eladja.

b) Parcellázás saját számlára.

Mintaképeül szolgálnak neki tevékenységénél azok a módszerek, melyek a kelet porosz tartományokban a német „Landbank“ a lengyel „Bank Ziemi“ és a porosz gyarmatosító bizottság a paraszt telepítéseknel követnek.

Maga a gyarmatosító bizottság 1886-tól 1907-ig 353383 hektár (kb. 4000000 dunam) földet szerzett mag nagybirtokosoktól 306 millió márka értékben, és ezen a területen eddig 12000-nél több paraszt-gazdaságot létesített. De a lengyelek is ezer meg ezer új gazdaságot teremtettek, jóllehet hogy természetesen mindenütt a porosz kormány ellentállására találtak és ez az eredmény annál nagyobb figyelmet érdemel, mert aránylag igen csekély eszközökkel jött létre. Az 1890 és 1905 között alapított lengyel parcellázó szövetkezetek 1905-ben össze-vissza 2160000 márka vagyon felett rendelkeztek.

A tapasztalatok, melyeket mindezen új paraszt gazdaságok létesítésére alakult intézetek, különösen a po

rosz telepítő bizottság, husz évi működés után gyűjtöttek, az új parasztgyarmatokban észlelt megfigyelések a parcellázásnak a tudományát alapították meg, mely azt a célt szolgálja, hogy a lehető legelőnyösebb módon öntudatos, gazdaságilag erős paraszt népességet, legtökéletesebb gazdasági jóléti intézményekkel ellátott gyarmatokat lehessen teremteni. A nagybirtoknak paraszt falvakká való átalakítása bizonyos hosszabb ideig tartó folyamatot képez. A telepítő bizottság nem kezdi azonnal a parcellázást mielőtt egy birtokot megszerzett. A birtok egy ideig a bizottság megbízásából egy intéző által tovább műveltetik, aki egyúttal gondoskodik a parcellázáshoz szükséges előkészületekről is. Ezen ugynevezett „közbeneső gazdálkodás“ ideje alatt a talaj fekvése, minősége szerint trágyázás által javíttatik, utakat építenek, árkokat ásunk, csatornázásokat eszközölnek. mindezek olyan munkák, melyek egy központból a legcélszerűbben végezhetők. Ezután a föld kisebb paraszt parcellákra osztatik fel, melyek rendszerint 10—15 hektár nagyságúak. Egy ilyen telepnek átvételéhez és épületekkel való ellátásához 7000—8000 márka szükséges. Akinek csak 4000 márkája van, az mint bérlő kapja a telepet. Végül a bizottság munkásokat telepít le. Egy-egy munkásterület 1—1 1/2 hektár földet foglal magában, és ennek a megszerzéséhez csak 225 márkára van szüksége. Az épületek felépítését a bizottság szekereknek rendelkezésére bocsájtásával segíti és az építő anyagot saját árban engedi át.

Ezen módszert akarja követni a P. L. D. C. is. Ez is a megszerzett területet előbb gazdasági intézője ál-

tal meg akarja műveltetni, aki napszámosokkal jobb állapotba hozza a talajt, és azt utak létesítése, kutak ásatása, határok megjelölése által a parcellázásra előkészíti. A talaj fekvése és természete szerint ezen idő alatt az öntözés szabályozásáról, és gyümölcsfák ültetéséről is gondoskodni kell, hogy a gabonaművelés a Palesztinában oly értékes gyümölcsstermesztés által kiegészítést találjon. A parcellázásnál a P. L. D. C. arra fog törekedni, hogy a 200—250 dunamból álló tulajdonképeni paraszt gazdaságok, és a 10—20 dunamnyi munkás gazdaságok mellett nagyobb gazdaságokat — mintegy 1000 dunamnyi területen — is létesítsen egy ahhoz értő ügyes földmives vezetése alatt, hogy az újonnan letelepedett gyarmatosok ezen nagyobb gazdaságon hátvédvel rendelkezzenek, és ennek az útmutatása által a földművelésben iskoláztatást nyerjenek. A porosz kelettartományokban is a paraszt telepítéseknél súlyt fektetnek arra, hogy egy ilyen „mintagazdaság“ szervezése által a kisebb birtokosok a föld helyes megművelése és a legjobb földművelési rendszer felmutatása tekintetében jó példát lássanak maguk előtt.

c.) Parcellázás idegen számlára.

A P. L. D. C. a földterületek parcellázását úgy saját számlájára eszközli, aránylagos nyereségre, mint mérsékelt kezelési díj felszámítása mellett idegen megbízók számlájára is. Ily módon az európai tőkéseknek, akik Palesztina folytonos fejlődéséből és a föld állandó értékemelkedéséből haszonra akarnak szert tenni, lehetővé

teszi, hogy Palesztinában földet vásároljanak, anélkül, hogy ezen parcellázás keresztülvitele végett saját kezelést kellene fenntartaniok Palesztinában.

d) Mindenféle földműves munkálatok átvétele.

A tulajdonképeni parcellázási üzletágon kívül a P. L. D. C. egyéb földművelési munkálatokat is fog végeztetni saját és idegen számlára, mint péld. gazdaságok berendezését, olajfa-, narancsfaligetek ültetését stb.

e) Munkások kiképzése, telepítése

A P. L. D. C. által a fentjelzett módszer szerint parcellázásra előkészített, és saját vagy idegen számlára megművelt földterületeken egyuttal a zsidó munkásoknak alkalmazni lesz egy tapasztalt földműves vezetése alatt kitűnő földművelési szakértelemre szert tenniök. E mellett a P. L. D. C. gondot fog fordítani arra, hogy a munkások buzgalmát a föld és a baromtenyésztés jóvédelmében való részesítésük által növelje, és a nyereségben való részesedés által a munkásoknak alkalom adatik kisebbszerű tőkéknek a gyűjtésére.

Azon munkásokat, akik ezen az úton annyi pénzt takarítottak meg, hogy egy kisebb gazdasághoz szükséges élő és holt felszerelést saját erejükből beszerezhetnek, a P. L. D. C. később egy darab földnek bérletkép való megszerzéséhez kívánja segíteni — esetleg bérlő szövetkezetek alapítása által —, később ezen földterüle-

tek részletfizetés útján a munkások tulajdonába mennek át.

A munkások önállósításának ezen módszere azért kecsegtet jobb eredménnyel, mint az eddig követett hasonló kísérletek, mert a P. L. D. C.-nek módjában áll az egyes munkásnak ügyességét többévi tevékenysége alatt kiismerni, és ezáltal csakis az arra hivatott egyéneket képezteti ki a földművelésre.

Másrészt pedig abban különbözik a gyarmatosítás ezen módszere a többi jótékonyági módszerektől, hogy egyáltalában üzleti alapon áll és hogy semmit nem ad a munkásnak, amiért üzleti számítás szerint ellenértéket nem követelne.

Itt említjük meg azt, hogy a Jewish Colonisation hasonló módszert követett a munkásoknak önállósítása terén Palesztinában, és pedig a Sedschera telepen, Galiláában. A földművelés feltételei Sedscherában a vízhiány a rossz talaj és rossz utak folytán igen kedvezőtlenek voltak; mindamellett Sedschera néhány nehéz év után előnyösen fejlődött, és ma senki sem gondol többé arra, hogy Sedscharát feladják. Sőt az I. C. A. a sedscherai gyarmatosító rendszert ujabban Selvirban (Argentína) is megismételte.

A P. L. D. C. eddigi tevékenysége.

A P. L. D. C. már megkezdte működését Palesztinában. A zsidó nemzeti alaptól bérbe vette ennek Kineretben, a Tiberiás tó mellett fekvő földterületét, mely

5500 dunam kitűnő szántóföldből áll, és ezen gazdaságot rendezett be, hol 40 zsidó munkás talál foglalkozást.

A zsidó nemzeti alap a P. L. D. C. fontos hivatásának tudatában a 99 évi bér ellenértéke fejében a P. L. D. C. alapító részvényeit vette át.

A P. L. D. C. jogi alakja.

A P. L. D. C. mint angol részvénytársaság van bevezetve. Alaptőkéje 50000 font sterling, mely 50 font névértékű törzs és 1 font sterling névértékű egyszerű részvényekre oszlik. Ugy a külső feltételek, valamint a Törökországban beállott alkotmányos korszak működését előnyösen befolyásolják. Így módjában lesz neki nemcsak a részvényeseknek megfelelő osztalékot fizetni, de arra is hivatva lesz, hogy a minden oldalról forrón óhajtott palesztinai zsidó gyarmatosításnak egy új és hatalmas lendületet adjon.

Berlin W. 15. 1909 szeptember havában.

The Palestine Land Development Company Ltd.

Prof. Dr. O. Warburg

az igazgatóság elnöke

(Jegyzet: A P. L. D. C. részvényei 1 font sterlingért (25 K.) Kohn Dávid úrnál Budapest VII. Baross tér 17 részletfizetésre is megrendelhetők.

Felvilágosítással ezen, valamint Palesztinára vonatkozó minden más ügyben felvilágosítással szolgál a **Magyarországi Cionista Szervezet Országos Bizottsága**, (Budapest V. Arany János utca 33.)